

“Crni labudovi” ili samo puste želje i pogrešne interpretacije?

Geary
W. Siskich

Problem

O rijetkim se događajima s ozbiljnim posljedicama općenito malo toga zna. Razlog tome leži upravo u rijetkosti njihove pojave. U svojoj knjizi Taleb ističe da je “*utjecaj jedne jedine opservacije, događaja ili faktora ima neproporcionalnu ulogu u donošenju odluka stvarajući pogreške u procjeni prilikom projiciranja ozbiljnosti posljedica tog događaja. Opseg posljedica se podcjenjuje, što rezultira iznenađenjem prilikom spoznaje širine utjecaja tog istog događaja.*”

Ponovno citiram Taleba koji kaže: “*Problem je, jednostavno rečeno (iako to moram neprestano ponavljati), degradacija znanja kada se radi o rijetkim događajima (“nemogući događaji”), s ozbiljnim posljedicama u nekim domenama koje nazivam “Ekstremistan” (gdje ovi događaji igraju važnu ulogu koja se manifestira neproporcionalnom ulogom jedne jedine opservacije, događaja ili faktora, u agregatnim svojstvima). Ovo smatram ozbiljnim i značajnim statističkim i epistemološkim problemom, budući da mi sami ne možemo procijeniti stupanj znanja koje nam dopušta spoznaju opsega ozbiljnosti grešaka u procjenama. Nažalost, nitko u povijesti misli nije istraživao ovaj problem, a kamoli pokušao klasificirati donošenje odluka i odupiranje pod različite vrste neznanja te pokušao odrediti granice statističkog i empiričkog znanja. Štoviše, vjerujem kako su povećanjem agresivnosti (dok ograničenja poput onih pripisanih Gödelu nose ogromne filozofske posljedice, ali za koja istovremeno ne možemo mnogo toga učiniti) granice empirijskog i statističkog znanja koje sam pokazao od ne samo praktične (ako ne i ključne) važnosti, već i kako nije moguće puno postići s njima u terminima rješenja pristupom četvrtog kvadranta, rangirajući odluke temeljem ozbiljnosti potencijalnih pogrešaka u procjeni vjerojatnosti pomnožene s vremenom (Taleb, 2009; Makridakis i Taleb, 2009; Blyth, 2010, ovo izdanje).*”

Većina je medija svoju pažnju nedavno usmjerila na erupciju islandskog vulkana Eyjafjallajokull i izljev nafte u Meksičkom zaljevu. Primjetno je pak manje medijske pažnje posvećeno sljedećem potonuću naftne platforme

U zadnje je vrijeme sve više i više dojava o događajima poznatim pod terminom “Crni labud”. Trebaju li nas te dojave zabrinjavati, ili se ipak radi samo o pustim željama zapletenima u pomno osmišljene medijske kampanje; jesmo li jednostavno krivo interpretirali što “Crni labud” zapravo jest? Termin “Crni labud” danas je mnogima omiljena poštapalica; između ostalih, njime se koriste u stručnjaci u kriznom menadžmentu, menadžmentu rizika, ali i brojni konzultanti. Međutim, postoji li uopće toliko događaja koji udovoljavaju svim kvalifikacijama termina “Crni labud” ili je cijeli svijet upao u zamku pomodnosti?

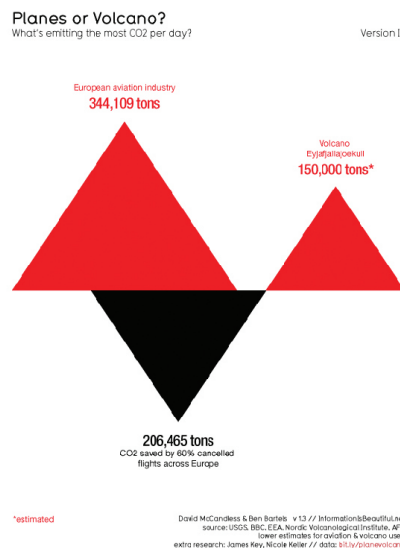
me imena *Aban Pearl*, koja je potonula 13. svibnja u Venezueli.

Nedavna erupcija islandskog vulkana Eyja-

fjallajokull i izljev nafte u Meksičkom zaljevu svrstavaju se u događaje koje nazivamo Crnim labudovima. Ako su ovi događaji svrstani u Crne labudove, ne bi li se tada i *Aban Pearl* trebao svrstati u istu skupinu? Ili platforma *Aban Pearl* nije Crni labud jer joj nije pridana ista količina medijske pažnje koju je dobio izljev nafte u Meksičkom zaljevu? Obratite pažnju da se Talebova definicija Crnog labuda sastoji od sljedeća 3 elementa:

“nepredvidljivo je; ima ozbiljne posljedice; i nakon što se dogodi, obično možemo smisliti objašnjenje koje ga čini manje predvidljivim i nasumičnim nego što je zapravo bio.”

Dok su gore opisani događaji ispunili neke od uvjeta za Crnog labuda – primjerice nepredvidljivost, masivni utjecaj svakoga od njih još uvijek nije određen, a i objašnjenja koja čine opisane događaje manje nasumičnim još uvijek nisu pronađena. ►

Definicija Crnog labuda prema Nasimu Talebu, autor knjige “Crni labud: Utjecaj krajnje nepredvidljivog” glasi:

“Crni je labud krajnje nepredvidljiv događaj s tri glavne karakteristike: nepredvidljivo je; ima ozbiljne posljedice; i nakon što se dogodi, obično možemo smisliti objašnjenje koje ga čini manje predvidljivim i nasumičnim nego što je zapravo bio.”